



*Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің Хабаршысы. Саяси ғылымдар. Аймақтану. Шығыстану. Түркітану сериясы, № 2 (127)/2019, б. 99-108*  
<http://bulpolit.enu.kz/>; E-mail: vest\_polit@enu.kz

XFTAP 11.25.67

**А.Т. Ахметова<sup>1</sup>, А. Әлібекұлы<sup>2</sup>**

*Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Нұр-Сұлтан, Қазақстан*  
(E-mail: <sup>1</sup>a.akhmetovarailym@gmail.com, <sup>2</sup>alibekuly\_a@mail.ru)

### **АСЕАН (ОШАЕА) мен Корея Республикасының экономикалық серіктестігі: даму үдерісі мен келешегі**

**Аңдатпа.** Бұл мақалада қазіргі әлемдік аренадағы орны ерекше – Оңтүстік-Шығыс Азия елдері мен Корея Республикасының экономикалық серіктестігі қарастырылады. Оңтүстік Корея біраз уақыт ішінде аграрлы мемлекеттен жоғары технологиялар мекеніне айналып, ел экономикасы әлем елдері бойынша 12-ші және Азия бойынша 4-ші сатыға орнықты. Бүгінде ол саяси-экономикалық, мәдени-әлеуметтік ортада жетекші рөлге ие. Ал Оңтүстік-Шығыс Азия аймағы маңызды геосаяси территорияда орналасқандықтан, оның экономикалық, стратегиялық маңызы жоғары. Аймаққа кіретін он мемлекетті Оңтүстік-Шығыс Азия елдерінің ассоциациясы (АСЕАН) ұйымы біріктіреді. АСЕАН құрылғаннан бергі уақытта, ол өзін әлемдегі ең қарқынды дамып келе жатқан аймақтық топ ретінде танытты. Аймақтағы барлық дерлік мемлекеттердің экономикалық дамуында өзіндік ерекшелік бар. Олардың барлығы үкіметтің тікелей қатысуы бар ішкі нарықтық жүйеге қатаң бағытталған жүйеден алшақтап, сыртқы экспортқа жұмыс жасауда. Бұл стратегия өз кезегінде аймақтағы мемлекетаралық экономикалық серіктестікке жол ашты. АСЕАН-ның сыртқы экономикалық саясатындағы басты серіктестерінің бірі – Корея Республикасы. Екіжақты серіктестік ауқымы жылдан-жылға кеңейіп, өзінің табысты нәтижесін беруде.

**Түйін сөздер:** АСЕАН, Корея Республикасы, экономикалық серіктестік, ЖІӨ, интеграция, инвестиция, тауар айналымы, импорт, экспорт.

<https://doi.org/10.32523/2616-6887/2019-127-2-99-108>

**Кіріспе.** Оңтүстік-Шығыс Азия елдерінің ассоциациясы (АСЕАН) 1967 жылы, яғни Индонезия, Малайзия, Сингапур, Таиланд пен Филиппиндердің сыртқы істер министрлері Бангкок декларациясына қол қойған уақытта құрыла бастады. 1976 жылы декларация Оңтүстік-Шығыс Азиядағы достық және серіктестік келісімімен және іс-әрекет бағдарламасы жөніндегі шекті келісімшартпен толықтырылды. Қазіргі таңға дейін халықаралық ұйымға келесідей елдер мүшелікке кірді: 1984 ж. – Бруней, 1995 ж. – Вьетнам, 1997 ж. – Лаос және Мьянма (Бирма).

Ассоциация 630 млн халқымен жиынттық ЖІӨ-і 2,3 трлн долл. құрап, ең ірі аймақтық ұйымдардың біріне айналып отыр. Бұл аймақтың Оңтүстік Корея үшін экономикалық серіктес ретіндегі орны ерекше. Себебі, аймақтың даму динамикасы өте жақсы және де ол әлемдік сауда жолдары өтетін қолайлы жерде орналасқан. Осы факторларды ескере отырып, АСЕАН мүшелері мен Оңтүстік Корея саяси-экономикалық қарым-қатынасын сақтай тұра, батыл қадамдармен алға дамып келеді.

**Мақсаты.** Ассоциацияға мүше мемлекеттер мен Оңтүстік Корея серіктестігінің негізгі бағыттарын анықтау және ортақ бағдарламалар жайлы мәлімет іздестіру. Аталмыш одақтың басты қағидаларымен танысып, іске асырылған және болашаққа жоспарланған жобалармен танысу. АСЕАН елдері мен Оңтүстік Корея арасындағы сауда айналымы, экспорт пен импорт мәселелеріне ерекше назар аударып, экономикалық серіктестіктің даму үрдісінің динамикасын анықтау.

#### **АСЕАН елдері мен Корея Республикасының экономикалық серіктестігі: даму үрдісі мен келешегі**

Бүгінгі таңда әлемдік саяси және экономикалық кеңістіктегі Оңтүстік-Шығыс Азия аймағының маңызы зор. Аймақта 630 млн халық тұрып жатыр, бұл Еуропа одағы немесе Солтүстік Американың халық санынан да көп. Оңтүстік-Шығыс Азияның территориясында орналасқан Мьянма, Индонезия, Малайзия, Таиланд, Камбоджа, Бруней, Вьетнам, Филиппин аралдары, Лаос және Сингапур мемлекеттерін АСЕАН (Оңтүстік-Шығыс Азия елдерінің ассоциациясы) біріктіреді [1].

АСЕАН он мемлекетті біріктіре отырып, экономикалық көрсеткіші бойынша әлемде жетінші орынды алады. Сарапшылардың болжамына назар аударсақ, көрсеткіш 2050 жылға қарай төртінші орынға дейін көтерілмек. Даму қарқыны бойынша аталмыш аймақ әлем мемлекеттерін артта қалтырды. Экономикалық дамудың негізін жұмыс күші мен өнімділіктің тұрақты артуы құрайды. АСЕАН елдеріндегі жұмыс күшінің саны әлемде Қытай мен Үндістаннан кейін үшінші орынға орныққан. Осындай экономикалық жетістіктерге жетіп отырған ұйым мүшелерінің маңызды экономикалық серіктестерінің бірі – Корея Республикасы. Елдер арасындағы серіктестікті зерттемес бұрын, корей елінің әлемдік экономикалық аренадағы орны қандай деген сауалға жауап берейік.

Оңтүстік Кореяның әлемдік экономикалық кеңістіктегі орны жайлы айтар болсақ, ол – табысты экономикалық дамудың айқын үлгісі. Аграрлы жүйеден заманауи постиндустриалды жүйеге айналған корей қоғамы ерекше. Этникалық және мәдени біртұтастық, білімге, мемлекеттің адалдығына, қауіпсіздікке басты назар аударып, саяси көшбасшылыққа қатер төндіретін мықты конфуциандық дәстүр – корей қоғамының басты ерекшеліктері. Бұл ерекшеліктер Азия мен Африканың басқа мемлекеттеріне экономикадағы корей тәжірибесін қолдануға шектеу болып тұр. Жалпы Корей тәжірибесі білімге негізделген экономиканы қалай құруға болтанындығын көрсетті.

Корея Республикасы коммуникация, ақпараттық технологиялар мен заманауи электроника саласындағы әлемдік деңгейдегі салаларды дамытып, қарқынды түрде зерттеулер мен бағдарламаларды дамытуға кірісті. Жоғары білімі бар қызметкерлерді жеткілікті қамтамасыз ету үшін жоғары білім беру жүйесін кеңейту қажет болды.

АСЕАН елдері мен Оңтүстік Корея арасындағы экономикалық серіктестік пайдалы сауда-экономикалық келісімдерге ие. Экономикалық серіктестік жайлы келіссөздер 1989 жылы қарашада басталды. Ассоциациямен серіктестік мәртебесі Корея Республикасына 1991 жылы шілде айында Малайзиядағы АСЕАН министрлерінің кездесуінде берілді. 2004 жылға дейін АСЕАН мен Корея Республикасы арасындағы экономикалық қатынастар кеңейіп, 2004 жылы жаңа деңгейге өтті. Корея Республикасы-АСЕАН жоғары деңгейде өткен кездесуінде жан-жақты серіктестік пен одақтастық туралы Бірлескен Декларацияға (Joint Declaration on Comprehensive Cooperation Partnership) қол қойылды [2].

Корея Республикасы мен АСЕАН арасындағы сауда-саттық тұрақты түрде жоғарылап келеді. Бұл үрдіске тікелей әсер еткен 2005 жылдың 13 желтоқсанында қабылданған Корея Республикасы-АСЕАН Кешенді экономикалық серіктестік туралы негіздемелік келісімінің күшке енуі. Және де 2009 жылы 2 маусымда серіктестер арасындағы инвестициялық еркін сауда аймағын құру туралы негіздемелік келісімнің ресми қабылдануы [3].

Аталмыш келісімнің ресми күшіне енуі АСЕАН мен Корея Республикасы шеңберінде инвестициялық ағымдардың дамуына және либералдық ашық және бәсекеге қабілетті ин-

вестициялық режимді жасауға тікелей ықпал етті. Және әлі де болса өз күшін жоғалтпаған. Келісімшарт келесі негізгі ұстанымдарды қамтиды:

- инвестициялық режимді кезең-кезеңмен ырықтандыру;
- инвесторлар мен инвестициялар үшін қолайлы жағдайлар жасау;
- өзара тиімді негізде серіктестікті дамытуға жәрдемдесу;
- АСЕАН мен Корея Республикасы арасындағы инвестицияларды ынталандыру және дамыту;
- инвестициялық ережелердің ашықтығын арттыру;
- инвестициялық қорғауды қамтамасыз ету.

Сонымен қатар, АСЕАН мен Оңтүстік Корея арасындағы серіктестік сауда келісімдерімен шектелмеген, олардың айтарлықтай бөлігі аймақтағы бейбітшілік пен қауіпсіздікті сақтауға бағытталған. Сондықтан Корея Республикасы АСЕАН-ның Оңтүстік-Шығыс Азияда ядролық қарудан азат әлем, бейбітшілік пен нетрафилет аймағын құру жөніндегі ынтасын толықтай қолдайды. Лаңкестік мәселесін шешу үшін АСЕАН мен Корея Республикасы 2005 жылы шілде айында Вьентьянда қабылданған Халықаралық терроризмге қарсы күрес туралы бірлескен декларацияға қол қойды .

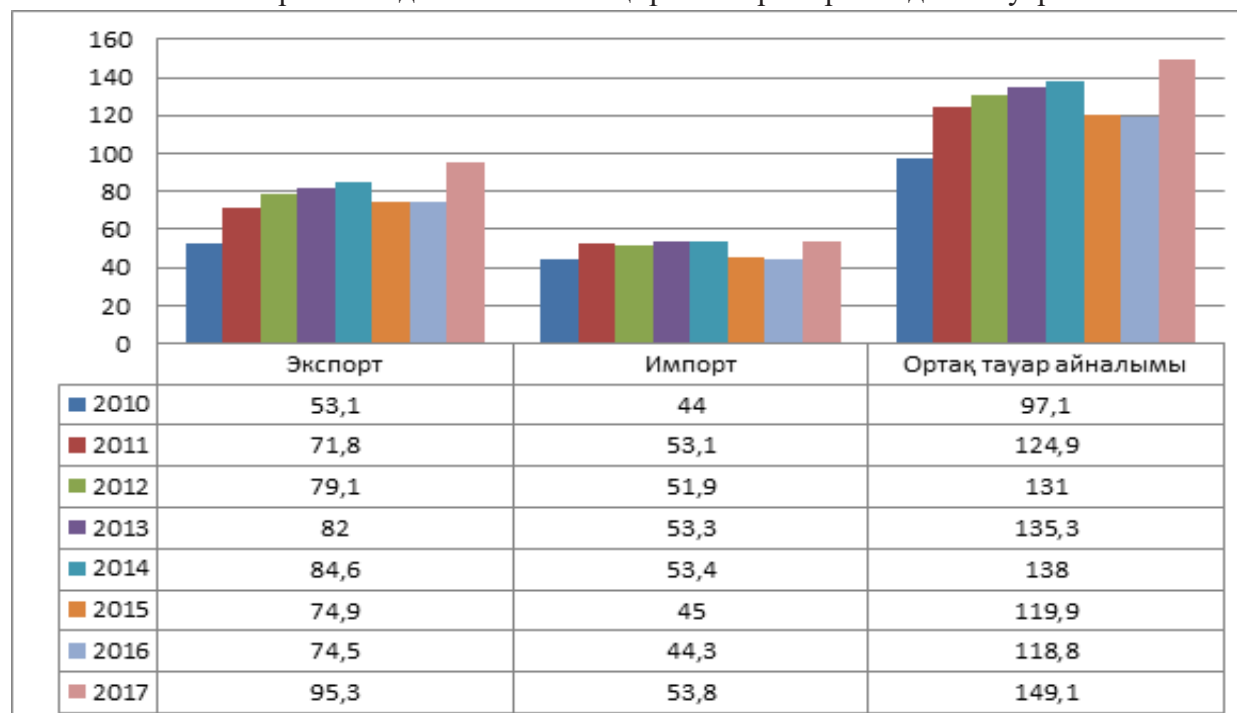
Өзара экономикалық байланыстар тарапынан қарқынды өсу байқалады. Оған бірнеше мысал келтірейік: экспорт көлемі 2010 жылы 53,1 млрд долл. құраса, 2017 жылы аталмыш көрсеткіш 95,3 млрд долл.-ға жеткен. Импорт 44 млрд долл.-дан 53,8 млрд долл., ал ортақ тауар айналымы 97,1 млрд долл.-дан 149,1 млрд долл.-ға жеткен. 2010-2017 жж. арасындағы тауар айналымы жайлы толық көрсеткіштер 1-кестеде көрсетілген.

Оңтүстік-Шығыс Азия елдері мен Корея Республикасы арасындағы экономикалық, саяси және де мәдени қарым-қатынастардың өткені мен қазіргі жағдайына көз жүгіртер болсақ, олар тұрақты түрде, тек қана жағымды көрсеткіштермен дамып келеді. Себебі Оңтүстік Корея халықаралық мәртебесін көтеріп, тек қана ұзақ мерзімді стратегиялар қолдану мақсатында серіктестерін қатаң іріктеп алады.

Осы орайда неліктен АСЕАН елдері Оңтүстік Кореямен үздіксіз байланыс ұстап тұруды қамтамасыз еткісі келеді деген орынды сұрақ туындайды. Оған себепші болған бірнеше фактор бар.

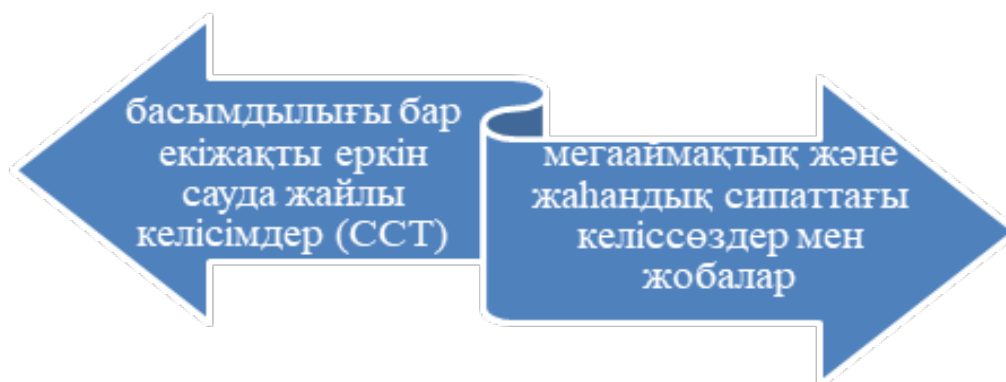
Кесте 1

2010-2017 жж. аралығындағы АСЕАН-Оңтүстік Корея арасындағы тауар айналымы



Біріншіден, бүгінгі таңда Корея Республикасы әлемдегі төртінші экономикалық державаға айналып отыр (АҚШ, Қытай және Жапония одан алда). Екіншіден, оның тарихында қатаң колонизаторлық немесе экспансионисттік мұра байқалмайды (Жапониямен салыстарғанда). Келесіден, Оңтүстік Кореяның қазіргі қоғамында айтарлықтай салмақты ішкі саяси келіспеушіліктер де жоқ (Қытаймен салыстырғанда). Және де электроника, автомобиль, теңіз жолдары мен кемелері салаларында дәл кәрістер сынды өнеркәсіптік үздік тауарларды өндіретін ел, ол – Корея Республикасы. Сондай-ақ, АСЕАН мүшелері үшін ең басты фактор – Оңтүстік Кореяның әлем алыптары АҚШ, Қытай, Жапониямен және тұрақты және бейбіт қарым-қатынаста болуы.

Жалпы Сеул ұзақ мерзімді аймақтық ингерациялық бағдарламалар мен келісімдер жаһандық дамудың стратегиясымен үйлесімді болған жағдайда ғана табысқа әкеледі деп пайымдайды. Оңтүстік Кореяның жаһандық даму стратегиясы екі сатыдан тұрады. Олар:



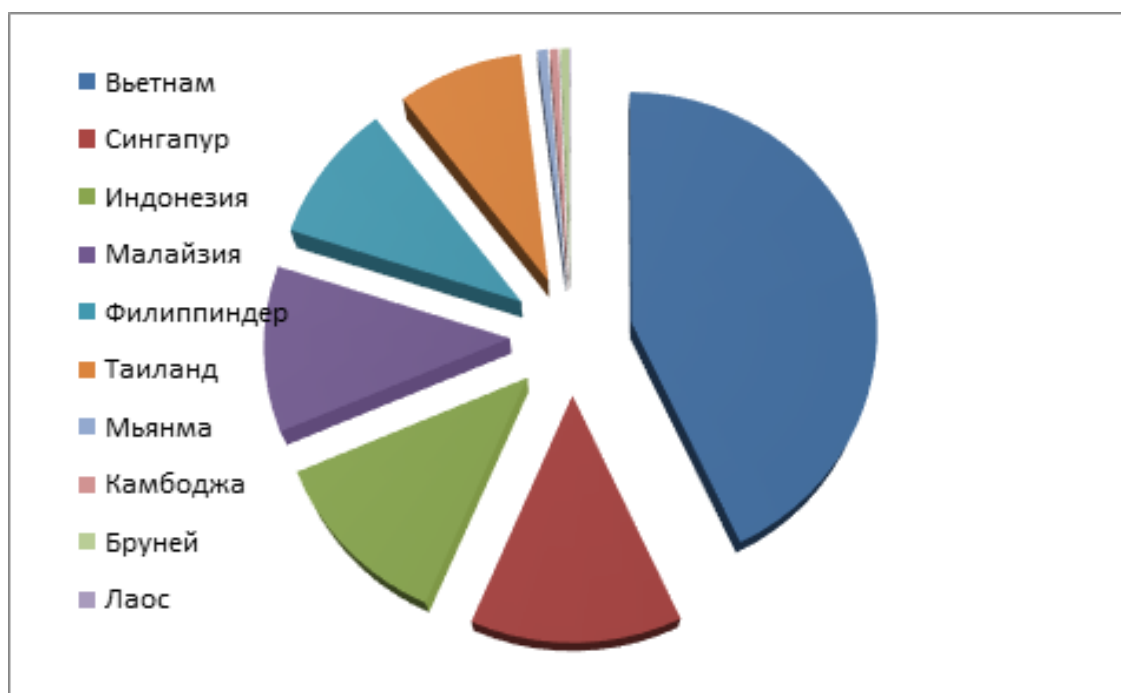
Стратегияның көздеген басты мақсаты – корей экономикасына жаңа тауар легін, инвестицияларды, ғылыми-техникалық және ақпараттық ағымдарды тарту. Корей жаһандық стратегиясы іс жүзінде де қолданылып келеді. «Жаһандық Кореяның» экономикасына ауқымды үлес қосып, стратегияны орынды қолданған корей саясаткерлерін атап өтейік [4]:

- 2003-2008 жж. Но Му Хен либералды президентінің әкімшілігі;
- 2008-2013 жж. Ли Мен Бак президенті;
- 2013-2017 жж. Пак Кын Хе президенті;
- 2017 жылы президент лауазымына тағайындалған қазіргі президент – Мун Чжэ Ин.

Жалпы Сеулдың Ассоциацияға мүше әр елмен экономикалық қарым-қатынасы өзгеше болып келеді. Корея Республикасы және АСЕАН серіктестігі жөніндегі ресми сайтта жарияланған мәліметтерге сүйене төмендегідей диаграмма жасалынды.

Диаграмма 1

Корея Республикасы мен АСЕАН елдерінің экономикалық серіктестігі



Диаграммада берілген статистикалық көрсеткіштер 2017 жылдың қорытындысына сай АСЕАН елдерінің әрқайсысымен мен Оңтүстік Корея арасындағы ортақ сауда айналымын көрсетеді. Көріп отырғанымыздай, ортақ сауда айналымының 43%-ын Вьетнам құрайды. Вьетнам мен корей елі арасындағы жалпы сауда айналымы 63,9 млрд долл. құраған; экспорт – 47,8 млрд долл. және импорт 16,2 млрд долл. Демек, Вьетнам – Ассоциация елдері арасындағы Оңтүстік Кореямен ең тығыз жұмыс жүргізетін мемлекет. Бұл екі ел өздерінің әлеуметтік-экономикалық даму моделімен ерекшеленеді. Олар 1992 жылы дипломатиялық қатынас орнатып, 2009 жылы стратегиялық серіктестік жайлы жариялаған. Елдер арасында, көбінесе, сауда, инвестициялар және гуманитарлық серіктестік аясында белсенді жұмыс жүргізіп келеді. Вьетнам экономикасының дамуында ерекше орынға ие ол – ірі корейлік Samsung компаниясы. Сондай-ақ, олар 2015 жылы екіжақты еркін сауда жөніндегі келісімге қол қойған.

2017 жылы вьетнамдық импорттың 22%-дан астамы корей тауарларына келген. Он жыл бұрын, яғни, 2007 жылы бұл көрсеткіш 8,5%-ды құраған. Ал 2018 жылдың наурыз айында Президент Мун Джэ Ин Вьетнам астанасы Ханой қаласында ресми іс-сапармен келген болатын. Сапар барысында екіжақты экономикалық серіктестік мәселелері қарастырылып, болашақ жобалар талқыланды. Сондай-ақ, сол жылы екі елдің президенттері корей-вьетнам бизнес-форумын өткізді [5]. Форум аясында елдер бейбіт байланысты жалғастырып, жаңа экономикалық белестерді бағындырғылары келетіндіктерін ашып айтты.

Вьетнамнан кейінгі АСЕАН елдері арасындағы Оңтүстік Кореяның үздік сауда серіктестері атанған елдер – Сингапур, Индонезия, Малайзия және Филиппиндер. Елдер арасындағы екіжақты тауар айналымы сәйкесінше келесідей көрсеткіштерге ие – 20,1 млрд долл., 18 млрд долл., 16,8 млрд долл., 14,3 млрд долл. Бірақ аталмыш бестікпен Камбоджа (0,86 млрд долл.), Мьянма (1 млрд долл.), Бруней (0,86 млрд долл.) және Лаос (0,1 млрд долл.) елдерінің көрсеткіштерін салыстыратын болсақ, қатты айырмашылықты байқаймыз. Аталмыш төрт мемлекет біріге отырып; барлық сауда айналымының тек 3%-ын құрайды.

Оңтүстік-Шығыс Азия елдерінің экономикалық жетістіктері мен қазіргі жағдайы Корея Республикасының аймаққа деген қызығушылығын арттырып отыр.

Бүгінде АСЕАН – Азия-Тынық мұхиты аймағындағы (АТР) интеграциялық үдерістердің орталығы. Оның сыртқы саясатындағы басты көздеген мақсаты да осы еді. Ассоциация көптеген көпсалалы қауымдастықтардың бастамашысы немесе негізгі қатысушысы ретінде өзін жоғары ұстайды.

Корея Республикасының АТР-ге байланысты ұстанған ойы 2010 жылы Иокогамада өткен саммит барысында жарияланған ақпаратқа сай келеді. Ол жерде Азия-Тынық мұхиты экономикалық ынтымақтастығын (АТЭС) сол территориядағы экономикаларды жақындастыру арқылы «ортақ еркін сауда аймағы» жайлы идея алға тартылған болатын. Идеяны іске асыру үшін сыртқы экономикалық байланыстарды дамыта отырып, ертеректе күшіне енген еркін сауда аймақтарына дағдылануға барлығы біріге көмек көрсету керектігі айқындалды. Осы ойды ұстана отырып, АСЕАН аясында Корея Республикасы, Қытай және Жапония бастаған қауымдастық пайда болды. Ол 1997 жылдан бастап жұмыс істеп келе жатқан «АСЕАН+3».

«АСЕАН+3» – ұйымның он мемлекеті мен Солтүстік-Шығыс Азиядағы ең мықты экономикалар «үштігін» біріктіретін диалогтық серіктестік құрылымы. «АСЕАН+3» аясында саяси және қауіпсіздік саласындағы ынтымақтастық белсенді дамуда. Оның басты бағыттары – терроризммен және трансұлттық қылмыспен күрес. Экономика саласында басты назар Шығыс Азияның еркін сауда аймағын құру идеясын жүзеге асыруға аударылып отыр. Бұл болашақта жаңа ірі сауда-экономикалық альянстың қалыптасуының негізгі элементі болмақ [6].

Корей экономикасының «АСЕАН+3» құрылымындағы негізгі қызығушылығы – Оңтүстік-Шығыс Азия елдерінің нарығына дайын өнімді экспорттау мүмкіндігі. Бұл әрекетті Корея АСЕАН елдерімен тікелей серіктестік арқылы да, Қытайда орналасқан өнеркәсіптік орталықтар арқылы да, екіжақты форматта жүзеге асырғысы келеді [7].

Қазіргі уақытта елдер арасындағы серіктестік экономика мен қаржы, ауыл шаруашылығы және орман шаруашылығы, денсаулық сақтау, қоршаған ортаны қорғау, саясат, қауіпсіздік, ғылым және техника, туризм, апатты жағдайды басқару және т.б. қамтитын 20-дан астам салада жүзеге асырылуда. Ассоциация елдерінің жалпы экспортының саны Қытай, Жапония және Корея Республикасына 2007 жылы 192,5 млрд. долларды, 2008 жылы 225,4 млрд. долларды құрады. Экспорттың өсімі тек бір жылдың ішінде 17,1 %-ды құрады. 2008 жылы осы елдерге АСЕАН экспорты 10,9% -ға өсті. Осы елдердегі АСЕАН-ның жалпы импорты да қарқынды өсіп келеді (2007 жылы 15,7%, ал 2008 жылы 19,5%). «+3» елдерден келген АСЕАН импортының жалпы сомасы 254,7 млрд. долл. құрады [8]. 2007 жылмен салыстырғанда 18,4% өскен, 2008 жылы 480,1 млрд. долларды құраған әлемдік экономикалық дағдарысқа қарамастан, АСЕАН елдерінің «+3» елдерімен сауда-саттық көлемі жоғары қалпын сақтауда.

Энергетикалық серіктестік мәселесі «АСЕАН+3» елдері үшін де маңызды. Осы елдер жыл сайын әр адам басына шаққандағы мұнай тұтыну бойынша көшбасшы болмағанына қарамастан, олар үшін энергетикалық тұрақтылық мәселесі көкейкесті. Сондықтан қауымдастықтың әр саммитінде энергетикалық тұрақтылықты дамыту, энергетикалық серіктестіктің қауіпсіз және орнықты дамуы мәселеріне көп көңіл бөлінеді. Соңғы «АСЕАН+3» саммитінде негізгі энергетикалық мәселелер жан-жақты талқыланды. Саммит нәтижесінде энергетика саласындағы энергия ресурстарына деген қажеттілікті, сондай-ақ мұнай импортына тәуелділікті азайтуға бағытталған серіктестікті кеңейту туралы келісімдерге қол қойылды.

Жыл сайын АСЕАН елдері, Қытай, Жапония және Корея Республикасы экономика мен саясатты салаларын ғана емес, басқа да салаларды қамтитын бірлескен бағдарламалар санын өсіріп келеді. Туризм және азық-түлік қауіпсіздігі саласындағы серіктестіктің

қарқынды түрде өсуі – аймақтағы тұрақты экономикалық және әлеуметтік дамудың негізгі факторы. Осы себепті де, әр ел өзінің ресурстық әлеуетін барынша арттыруға және ауыл шаруашылығын дамытуға тырысады. 2010 жылдың 29 қазанында «АСЕАН+3» елдері күріш қорын құруға ресми келісті. 2010 жылға дейін де күріш қоры бар болатын, бірақ ол аймақтағы табиғи апаттар кезінде төтенше жағдайларда гуманитарлық қажеттіліктерге жауап беретін тәжірбиелік жоба ретінде құрылған еді. 2010 жылдың қараша айынан бастап күріш қоры тұрақты жұмысын бастады.

2011 жылдың мамыр айынан бастап «АСЕАН+3» елдерімен бірлескен жаңа жоба - Азия аймағының экономикалық мониторингі басқармасы толықтай жұмыс істей бастады [9]. Бұл басқару бөлімі бірқатар макроэкономикалық зерттеулер жүргізеді, сондай-ақ «АСЕАН+3» елдеріне несие беру мәселерін зерттейді.

Әлеуметтік қамсыздандыру және даму саласында «АСЕАН+3» елдер серіктестігінің негізгі басым бағыттары:

- қоғамның қартаюу үрдісіне қарсы күресетін саясат пен бағдарламаларды әзірлеу;
- әлеуметтік саладағы адами ресурстарды дамыту;
- қарттар мен мүгедектерге және басқа да салаларға әлеуметтік көмек және қызметтер көрсетуді қамтамасыз ету.

Ал экологиялық қауіпсіздік саласындағы серіктестігісерік келесі салаларға бағытталған:

- климатты өзгерту мәселелері;
- су ресурстарын басқару жөніндегі бағдарламалар;
- экологиялық қауіпсіз технологияларды дамыту;
- экологиялық таза өндірісті дамыту.

Денсаулық сақтау саласында «АСЕАН+3» елдері айтарлықтай нәтижелерге қол жеткізді. Жұқпалы аурулардың алдын-алу, қадағалау және пайда болған жұқпалы ауруларды уақтылы оқшаулауға негізінделген аймақтық дайындықты арттыру жөніндегі кешенді бағдарлама H1N1 тұмауы (шошқа тұмауы) және H5N1 (құс тұмауы) ауруының ошақтарына тез арада шаралар қабылдауға мүмкіндік берді. Денсаулық сақтау саласындағы серіктестікті дамыту мақсатында қауымдастыққа мүше елдерде жаңа инфекциялық аурулардың ақпараттық орталығы құрылды. АСЕАН, Қытай, Жапония және Корея Республикасы арасындағы кешенді серіктестік әлемдегі Азия аймағын нығайтуға алып келеді.

Аталмыш қауымдастық аясындағы жеке Оңтүстік Кореяның жетістіктері жайлы айтар болсақ, ол біршама бағыттарда жұмыс жасап келеді. Бірақ біздің ерекше назар аударатын саламыз, ол әрине, экономика. 2011 жылдың мамыр айында Сеул сыртқы сауда айнаымының 1/3 бөлігі келетін Қытай және Жапониямен еркін сауда келісімі (ССТ) жайлы уағдаласты. Бұл идея, негізінен, 2002 жылдан бері талқыланып келген. Алайда іс жүзінде ешқандай практикалық жұмыс жасалмағанды. Сарапшылардың мәлімдеуінше, үшжақты келісімнің жасалуы 2015 жылдың өзінде Қытайдың ЖІӨ-ін 2%-ға, Жапонияның ЖІӨ-ін 0,3%-ға, ал Оңтүстік Кореяның көрсеткішін 2,8%-ға арттыратын болады. Экономикалық жақындасуға негізделген қызығушылық үш мемлекетті ортақ мәміле тауып, Солтүстік-Шығыс Азия аймағындағы интеграцияның келешегі мен мазмұны жайлы біржақты позиция ұстануға итермелейді. Үшжақты келісім экономикасы жоғары елдерді жақындастырып қана қоймай, осы үш мемлекетті Солтүстік-Шығыс Азия аймағында орын алып жатқан интеграциялық үдерістердің барысы мен келешегі жайлы шешімдерді ортақтасып қабылдауға итермелейді.

«АСЕАН+3» қауымдастығына мүшелікке енген Корея Республикасының көздеген тағы бір ойы – Қытай және Жапониямен арада болған түсініспеушіліктердің алдын алу мәселесі. Саясат пен қауіпсіздік салаларындағы уақыты тозған мемлекетаралық мәселелерді (оған қоса, территориялдық пікірталастар және тарихи оқиғалар) шешімін табу – экономикалық өсімге әсер ететін басты факторлардың бірі [10].

Қорытындылай келе, бүгінде АСЕАН елдері Корея Республикасының ең ірі экономикалық серіктестерінің біріне айналып отыр. Ассоциация аймағында өзін өте

қолайлы сезінетін Сеул жылдан-жылға көрсеткіштерді жақсартып келеді. Оған мықты әсер ететін екі басты фактор: Еркін сауда жөніндегі келісім және «АСЕАН+3» қауымдастығының құрылуы. Еркін сауда жөніндегі келісім АСЕАН елдері мен Оңтүстік Корея арасындағы экономикалық кедергілердің алдын алып, қарым-қатынасты жан-жақты дамытуға жол ашты. Ал «АСЕАН+3» қауымдастығы аса дамыған Сеул, Пекин және Токионы жақындата түсті. Қауымдастық төңірегінде атқарылған жобалардың барлығы әлемдік экономикалық аренадағы Оңтүстік-Шығыс Азия елдерінің орнын ерекшелендірді.

Сондай-ақ, Корея Республикасының президенттік лауазымына Мун Джэ Инның тағайындалуы Сеул мен АСЕАН елдері арасындағы саяси-экономикалық қатынастарға жаңа серпін берді. Оның сыртқы саясатындағы басты бағыттардың бірі – ол Оңтүстік-Шығыс Азия аймағындағы елдермен барынша тығыз жұмыс жасау. Тараптар 2020 жылға қарай тауар айналымын 200 млрд долл.-ға жеткізуді көздеп отыр.

### Әдебиеттер тізімі

1. Ефимова Л.М. Об итогах года в регионе Юго-Восточной Азии // Образование в России. – [Электрон. ресурс]. – 2019. – URL: <https://russiaedu.ru/vuz/77/mgimo/news/professor-kafedry-vostokovedeniia-l-m-efimova-ob-itogakh-goda-v-regione-iugo-vostochnoi-azii> . (жүгіну уақыты: 04.01.19 ) .
2. ASEAN-Republic of Korea Plan of Action to Implement the Joint Declaration on Comprehensive Cooperation Partnership [Электрон. ресурс]. – 2012. – URL: [https://asean.org/?static\\_post=asean-republic-of-korea-plan-of-action-to-implement-the-joint-declaration-on-comprehensive-cooperation-partnership](https://asean.org/?static_post=asean-republic-of-korea-plan-of-action-to-implement-the-joint-declaration-on-comprehensive-cooperation-partnership) . (жүгіну уақыты: 14.06.12 ) .
3. 한 – ASEAN 정치 · 경제관계 [Электрон. ресурс]. – 2017. – URL: [https://www.asean-korea.org/kor/ASEAN/ak\\_overview.asp](https://www.asean-korea.org/kor/ASEAN/ak_overview.asp) . (жүгіну уақыты: 21.10.18 ) .
4. Fedorovskii A.N. Priorities of the Republic of Korea in Integration Projects. – Moscow: Outlines of global transformations. – 2017. – Vol. 10. – P. 153.
5. Бокарев Д. Южная Корея и Вьетнам – новый мощный азиатский тандем. [Электрон. ресурс]. – 2018. – URL: <https://ru.journal-neo.org/2018/04/21/yuzhnaya-koreya-i-v-etnam-povu-j-moshhny-j-aziatskij-tandem/> . (жүгіну уақыты: 21.04.18)
6. Панова А.Н., Бажанова Е.П., Райкова Ю.А ред. Азиатско-Тихоокеанский регион: региональные проблемы, международные организации, экономические группировки: справочник. – Москва: Восток-Запад, 2010. – 320 с.
7. Рогожин А. Economic relations between ASEAN and China – view without illusions. – Москва: ИВИ РАН, 2017. – 36 с.
8. Joint Media Statement, the 12<sup>th</sup> ASEAN Economic (AEM) plus Three Consultations. [Электрон. ресурс]. – 2009. – URL: <https://www.asean.org/wp-content/uploads/images/archive/JMS-12th-AEM-Plus-Three.pdf> (жүгіну уақыты: 15.08.09 ) .
9. Сергун И.П. АСЕАН+3: Ключевые позиции сотрудничества и перспективы развития // Известия Саратовского университета – 2011. – Т. 11. № 2. – 29-34 с.
10. Glosserman B., Synder S.A. The Japan-South Korea Identity Clash. East Asian Security and the United States. – New York: Columbia University Press, 2015. – 219 p.



**А. Т. Ахметова, А.Әлібекұлы**

*Евразийский национальный университет им. Л.Н.Гумилева, Нур-Султан, Казахстан*

**Экономическое сотрудничество АСЕАН и Республики Корея:  
процесс развития и перспективы**

**Аннотация.** В данной статье рассмотрено экономическое сотрудничество стран АСЕАН и Республики Корея, чья роль на мировой арене очень важна. Республика Корея за короткое время из аграрного государства преобразовалась в центр высоких технологий, тем самым заняв 12-е место в экономической сфере мира и 4-е место в Азии. Сегодня она играет ведущую роль в политической, экономической и социально-культурной среде. Регион Юго-Восточной Азии в свою очередь расположен на важной геополитической территории и имеет большое экономическое и стратегическое значение. Десять стран, входящих в этот регион, объединяет Ассоциация государств Юго-Восточной Азии (АСЕАН). С момента создания АСЕАН зарекомендовала себя как одна из самых быстрорастущих региональных групп во всем мире. Существует важная особенность в развитии государственной экономики практически всех стран в данном регионе: они все отошли от системы внутреннего рынка с непосредственным участием государства и работают на внешний экспорт. Эта стратегия в свою очередь открыла путь для межгосударственного экономического сотрудничества в регионе. Одним из основных партнеров АСЕАН по внешнеэкономической политике является Республика Корея. Масштабы двустороннего партнерства расширяются из года в год и дают хорошие результаты.

**Ключевые слова:** АСЕАН, Республика Корея, экономическое сотрудничество, ВВП, интеграция, инвестиции, товарооборот, экспорт, импорт.

**A.T. Akhmetova, A. Alibekuly**

*L.N.Gumilyov Eurasian National University, Nur-Sultan, Kazakhstan*

**Economic cooperation between ASEAN and Republic of Korea: development process  
and prospects**

**Abstract.** The article discusses the economic cooperation between ASEAN and Republic of Korea, whose role in the world is very important. The Republic of Korea in a short period of time transformed from an agrarian state into a high-tech center, thereby taking 12th place in the economic sphere of the world and the 4th place in Asia. Today, South Korea plays a leading role in the political, economic and socio-cultural environment. The region of South-East Asia, in turn, is located in an important geopolitical territory. And this region has a high economic and strategic importance. Ten countries of region united by the Association of South-East Asian Nations (ASEAN). Since the establishment of the ASEAN, it has promoted itself as one of the fastest growing regional groups in the world. There is an important feature in the development of the state economy of almost all countries in this region. They all departed from the system of the internal market with the direct participation of the state and work on external exports. This strategy, in turn, opened the way for interstate economic cooperation in the region. One of the main partner of ASEAN in foreign economic policy is the Republic of Korea. The scale of the bilateral partnership is expanding from year to year and giving good results.

**Key words:** ASEAN, Republic of Korea, economic partnership, integration, GDP, China, Japan, investments, trade, import, export.

**References**

1. Efimova L.M. Ob itogah goda v regione Jugo-Vostochnoj Azii. [The results of the year in Southeast Asia region]. *Образование в России* [Education in Russia]. Available at: <https://rus-siaedu.ru/vuz/77/mgimo/news/professor-kafedry-vostokovedeniia-l-m-efimova-ob-itogakh-goda-v-regione-iugo-vostochnoi-azii>. (accessed 04.01.19).
2. ASEAN-Republic of Korea Plan of Action to Implement the Joint Declaration on Comprehensive Cooperation Partnership. Available at: [https://asean.org/?static\\_post=asean-republic-of-korea-plan-of-action-to-implement-the-joint-declaration-on-comprehensive-cooperation-partnership](https://asean.org/?static_post=asean-republic-of-korea-plan-of-action-to-implement-the-joint-declaration-on-comprehensive-cooperation-partnership) (accessed 14.06.12) .

3. Political and economic relations between Republic of Korea and ASEAN [한 – ASEAN 정치 · 경제 관계]. Available at: [https://www.aseankorea.org/kor/ASEAN/ak\\_overview.asp](https://www.aseankorea.org/kor/ASEAN/ak_overview.asp) (accessed: 21.10.18).
4. Fedorovskii A.N. Priorities of the Republic of Korea in Integration Projects. – Moscow: Outlines of global transformations, **10**, 153 (2017).
5. Bokarev D. Juzhnaja Koreja i V'etnam – novyj moshhnyj aziatskij tandem [South Korean and Vietnam: new powerful asian tandem]. Available at: <https://ru.journal-neo.org/2018/04/21/yuzhnaya-koreya-i-v-etnam-novy-j-moshhny-j-aziatskij-tandem/> (accessed: 21.04.18).
6. Panova A.N., Bazhanova E.P., Rajkova Ju.A red. Aziatsko-Tihookeanskij region: regional'nye problemy, mezhdunarodnye organizacii, jekonomicheskie gruppirovki: spravochnik. [Asia-Pacific region: regional problems, international organizations, economic groups: a guide.] (Vostok-Zapad, Moscow, 2010).
7. Rogozhin A. Economic relations between ASEAN and China – view without illusions. (IVI RAN, Moscow, 2017).
8. Joint Media Statement, the 12<sup>th</sup> ASEAN Economic (AEM) plus Three Consultations. Available at: <https://www.asean.org/wp-content/uploads/images/archive/JMS-12th-AEM-Plus-Three.pdf> (accessed 15.08.09).
9. Sergun I.P. Kljuchevye pozicii sotrudnichestva i perspektivy razvitija. [Key positions of economic cooperation and development prospects], Izvestija Saratovskogo universiteta [News of Saratovsk University], **11** (2), 29-34 (2011). [in russian].
10. Glosserman B., Synder S.A. The Japan-South Korea Identity Clash. East Asian Security and the United States. (Columbia University Press, New York, 2015).

**Авторлар туралы мәлімет:**

*Ахметова А.Т.* – Шығыстану кафедрасының 2 курс магистранты, Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Халықаралық қатынастар факультеті, Нұр-Сұлтан, Қазақстан.

*Әлібекұлы А.* – филология ғылымдарының кандидаты, доцент, Халықаралық қатынастар факультеті, Шығыстану кафедрасының меңгерушісі, Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Нұр-Сұлтан, Қазақстан.

*Akhmetova A.T.* – 2<sup>nd</sup> year student of master program, Faculty of International Relations, Department of Oriental Studies, L.N. Gumilyov Eurasian National University, Nur-Sultan, Kazakhstan.

*Alibekuly A.* – Head of the Department of Oriental Studies, Candidate of Philology, Acting Professor, L.N. Gumilyov Eurasian National University, Nur-Sultan, Kazakhstan.